

EXPUNEREA DE MOTIVE

Situatia actuală

Raportul de cercetare al Centrului FILIA, în colaborare cu Alianța Națională a Organizațiilor Studențești din România (ANOSR), intitulat „*Hărțuirea sexuală și discriminarea de gen în spațiul universitar*”¹, a pus în lumină o serie de aspecte cel puțin alarmante, mai ales în contextul social din luna iulie 2024, când o serie de fete și femei au semnalat abuzurile sexuale din mediul academic. Astfel, conform studiului, conceptul de discriminare este menționat în 94% dintre codurile de etică, însă definit în doar 21%, în timp ce niciun cod de etică dintre cele analizate nu oferă o definiție pentru discriminarea de gen. În plus, în 38 de coduri de etică este menționată hărțuirea sexuală și 12 coduri includ o definiție a acesteia, însă destul de abstractă și greu de înțeles în lipsa unor exemple. Universitățile eșuează să reglementeze în codurile de etică hărțuirea sexuală în mediul online, întrucât doar 2% o menționează. Un singur cod de etică din cele 85 analizate menționează pașii necesari pentru o sesizare în cazul unei fapte de hărțuire sexuală și nu există niciun exemplu de sesizare pentru astfel de cazuri. Considerăm că este necesar să se acorde o atenție deosebită acestor situații și să se ia măsuri concrete pentru prevenirea și combaterea lor, așa cum reiese și din demersurile societății civile, concretizate printr-o petiție a comunității Declic.

Totodată, FILIA mai transmite și că una din trei fete sau femei este hărțuită în spațiul universitar, într-un mediu educațional în care, cel puțin la nivel teoretic, nediscriminarea, siguranța, integritatea academică, fizică și psihică ar trebui să reprezinte garanții de neclintit pentru studenți. Totuși, cazuri precum cele ale victimelor agresiunilor și hărțuirilor sexuale de la Școala Națională de Studii Politice și Administrative ori de la Universitatea de Arhitectură și Urbanism „Ion Mincu” din București nu doar că dovedesc contrariul, ci determină victimele acestor abuzuri să fie intimidată și să trăiască în tăcere, într-un mediu în care prădătorii sexuali

¹ <https://centrulfilia.ro/new/wp-content/uploads/2022/07/Raport-cercetare-Hartuirea-sexuala-in-universitati-RO.pdf>

continuă să traumatizeze generație după generație. De aceea, crearea unui climat de toleranță zero față de hărțuirea sexuală și discriminarea de gen în mediul academic trebuie să reprezinte o prioritate, prin promovarea unei culturi a respectului și a egalității de gen în toate aspectele învățământului superior. Aceasta ar trebui să includă campanii de conștientizare, evenimente educative și resurse accesibile privind drepturile și responsabilitățile în acest domeniu, dar și politici publice care să se concentreze pe crearea unor mecanisme de investigare și sancționare a abuzatorilor, dar și de sprijin pentru victime. Dezideratul „*Fără profesori universitari abuzatori sexuali!*” reprezintă un mecanism de apărare just și trebuie tratat cu seriozitate și responsabilitate pentru ca mediul educațional să nu mai fie sinonim cu noțiunile de abuz și violență.

Schimbări preconizate

Modificările legislative pe care le propunem sunt dublate de solicitarea expresă a comunității Declic și a Centrului FILIA de a fi implementate o serie de mecanisme clare de combatere a hărțuirii sexuale și a discriminării de gen în Codul-cadru de etică și deontologie universitară și în codurile de etică adoptate de fiecare instituție de învățământ superior, în mod individual.

Legea actuală, fără a fi modificată, protejează astfel de comportamente abuzive, în timp ce studentele devin victime cu traume pe viață. Art. 18 din Legea nr. 199/2023 a învățământului superior menționează, la acest moment: „*În concordanță cu prevederile Codului-cadru de etică și deontologie universitară aprobat prin hotărâre a Guvernului, instituțiile de învățământ superior adoptă propriul cod de etică și deontologie universitară, care face parte din carta universitară și cuprinde, obligatoriu: [...] g) stabilirea unor mecanisme de raportare și de protecție a victimelor.*”. În aplicarea acestei reglementări, Guvernul României a adoptat, în aprilie 2024, Hotărârea de Guvern nr. 305/2024 pentru aprobarea Codului-cadru de etică și deontologie universitară, care prevede, la articolul 10, faptul că admisibilitatea sesizărilor ce

vizează abateri de la normele de etică și deontologie universitară este condiționată de datele de identificare și de semnătura autorului lor. *Per a contrario*, reiese, așadar, că sesizările transmise sub protecția anonimatului care sunt primite de comisiile de etică universitară sunt respinse la acest moment ca inadmisibile, aspect care duce în derizoriu orice încercare a victimelor abuzurilor sexuale de a duce la bun sfârșit demersurile de raportare a acestor situații. Astfel, victimele sunt obligate, de multe ori, să suporte o confruntare față în față cu abuzatorul în cadrul comisiilor de etică universitară, să suporte blamul public, să fie intimidată sau descurajată ori să ofere detalii extrem de sensibile către organele de cercetare disciplinară din cadrul universității – factori care determină apariția așa-numitei „*cifre negre a criminalității*” consacrată de literatura penală de specialitate.

De aceea, am ales să modificăm și să completăm legea antemenționată într-un mod suplu și concis, dar cuprinzător, considerând că o reglementare exhaustivă a procedurii de soluționare ori a condițiilor de admisibilitate a sesizărilor realizate sub anonimat nu ar fi făcut obiectul legii și nici al Codului-cadru de etică adoptat prin hotărâre de Guvern, ci al unui regulament de funcționare a comisiilor de etică, adoptat prin ordin de ministru. Totuși, criticăm faptul că, deși legea distinge între aceste două acte normative subsecvente, respectiv codul-cadru și regulamentul-cadru, Guvernul României a reglementat în mod eronat procedura de soluționare a sesizărilor în Hotărârea de Guvern nr. 305/2024, deși ar fi trebuit ca aceste aspecte pur tehnice să intre sub incidența competenței Ministerului Educației, care ar fi trebuit să le reglementeze în regulamentul-cadru, adoptat prin ordin. Totuși, având în vedere realitatea normativă, considerăm că se impune o modificare legislativă prin care să se păstreze un cadru general de reglementare a codurilor de etică universitare adoptate de fiecare instituție de învățământ superior, astfel încât am uzat de noțiuni din economia aceluiași act normativ, urmând ca normele de punere în aplicare adoptate de Guvern și Ministerul Educației să respecte, bineînțeles, legislația primară.

Mai mult, prin inițiativa de față, ne propunem să clarificăm exprimarea ambiguă care există în lege, respectiv obligația universităților de a reglementa în propriile coduri de etică

ROMANIA

„stabilirea unor mecanisme de raportare și de protecție a victimelor”. Prin separarea celor două noțiuni, respectiv raportare și protecție, inițiativa definește sistemul de raportare și de sancționare a abuzurilor din mediul universitar și sprijină oferirea posibilității victimelor de a transmite sesizări anonime și, totodată, reglementează în mod explicit și neechivoc mecanisme de sprijin și protecție suplimentară pentru victimele infracțiunilor sexuale săvârșite în instituțiile de învățământ superior.

Inițiatori,

Filip HAVÂRNEANU

Deputat USR

Andrei MIFTODE

Deputat USR

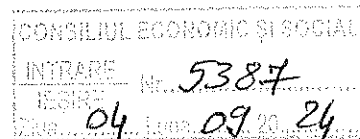
Elena-Simona SPĂȚARU

Senatoare USR

ROMANIA

PARLAMENTUL ROMÂNIEI

Camera Deputaților

Senatul

LEGE

pentru modificarea și completarea Legii nr. 199/2023 a învățământului superior

Parlamentul României adoptă prezenta lege.

Art. I – Articolul 18 din Legea nr. 199/2023 a învățământului superior, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 614 din 5 iulie 2023, cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

Articolul 18

În concordanță cu prevederile Codului-cadru de etică și deontologie universitară aprobat prin hotărâre a Guvernului, instituțiile de învățământ superior adoptă propriul cod de etică și deontologie universitară, care face parte din cartea universitară și cuprinde, obligatoriu:

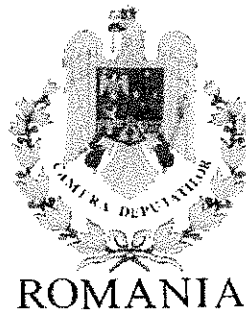
- a) măsurile educaționale, administrative și tehnice care se iau pentru garantarea originalității lucrărilor de licență, de masterat, de doctorat, a articolelor științifice, a proiectelor, producărilor și operelor de creație artistică, a proiectelor de cercetare, a invențiilor și brevetelor, articolelor, cărților și a oricăror lucrări publicate de către editurile care funcționează în structura/subordinea instituțiilor*

de învățământ superior sau a altor asemenea lucrări, precum și sancțiunile aferente;

- b) stabilirea situațiilor de conflicte de interese și incompatibilități, în conformitate cu prevederile art. 170 alin. (1) și (5);*
- c) definirea a ceea ce constituie o conduită inacceptabilă a membrilor comunității universitare;*
- d) măsurile necesare pentru consolidarea sau, după caz, dezvoltarea unei culturi organizaționale de natură morală, prin implicarea tuturor categoriilor de membri ai comunității universitare;*
- e) cadrul intern necesar pentru prevenirea abaterilor de la normele naționale sau interne în ceea ce privește etica și deontologia universitară;*
- f) îndrumări pentru solicitarea de consiliere și/sau sesizare a unui comportament neetic, principii privind gestionarea riscurilor etice, respectiv metode de instruire și ajutorare a membrilor comunității universitare;*
- g) mecanisme de raportare și analizare a sesizărilor, inclusiv a celor anonime, față de abaterile de la normele de etică și deontologie universitară, precum și stabilirea de sancțiuni;*
- h) mecanisme de protecție a victimelor, în special pentru victimele cazurilor de folosire abuzivă a funcției în scop sexual, agresiune sexuală, hărțuire sexuală, viol, precum și de discriminare de orice fel ori altor asemenea fapte imputate oricărui membru al comunității universitare.*

Art. II – În termen de 30 de zile de publicarea prezentei legi în Monitorul Oficial al României, Partea I, Guvernul României adoptă normele de aplicare a prezentei legi și actualizează Codul-cadru de etică și deontologie universitară, prin hotărâre.

Această lege a fost adoptată de Parlamentul României cu respectarea prevederilor art. 75 și ale art. 76, alin. (1) din Constituția României, republicată.

PREȘEDINTELE CAMEREI DEPUTAȚILOR

Alfred – Robert SIMONIS

PREȘEDINTELE SENATULUI

Nicolae – Ionel CIUCĂ